

Nieuwsbrief Landelijk Meetprogramma Nachtvinders

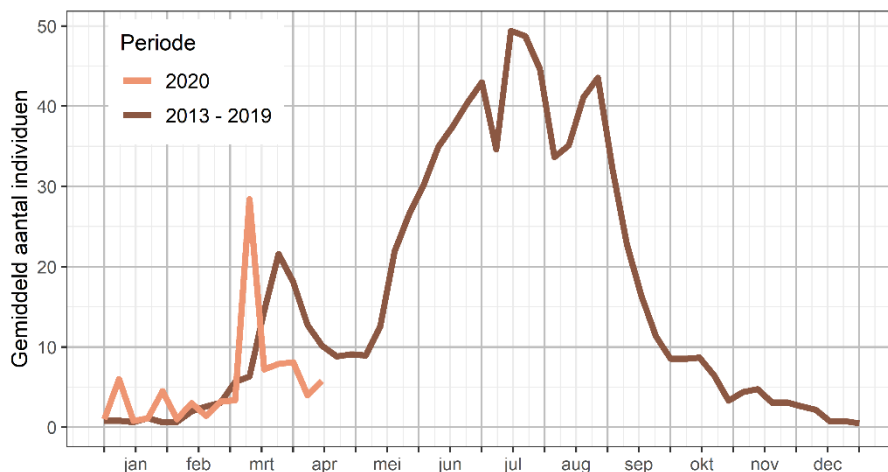

April 2020

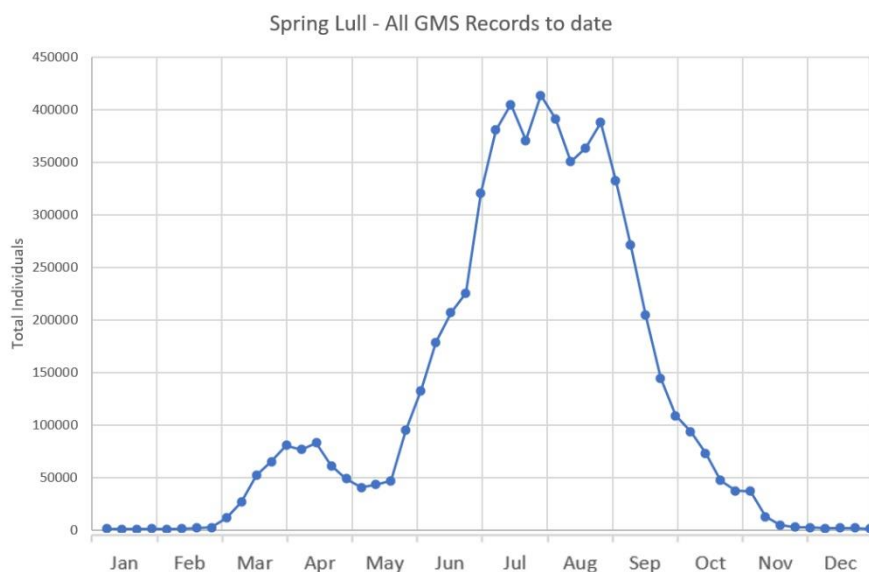
Het is halverwege april, en we krijgen van veel waarnemers de melding dat ze zo weinig vlinders in de val hebben. Dit is een jaarlijks fenomeen waar jullie je nog niet direct zorgen over hoeven te maken. Vanaf half maart tot half april vliegen de voorjaarsuilen normaal in leuke aantallen rond, maar de aantallen echte zomervlinders komen pas vanaf half mei op gang. We moeten nu dus nog even geduld hebben. Het voordeel is: de vlinders die nu vliegen zijn vaak nog mooi vers waarbij de ware pracht van de vlinders te zien is. In de bijlage is ook een oproep te vinden om op een nieuwe schildwants te letten die ook door licht wordt aangetrokken.

Bij dagvlinders is de junidip ondertussen een bekend fenomeen. Bij nachtvinders hebben we daar gelukkig nauwelijks last van, integendeel zelfs; juni is één van de drie topmaanden die we in Nederland hebben, zowel qua aantallen (figuur I) en qua hoeveelheid soorten (figuur III). Maar nachtvinders hebben ook een dip. Net nadat iedereen in maart lekker op gang is gekomen met de voorjaarsuilen en –spanners zien we in april de aantallen vlinders weer flink afnemen. In 2020 werd dit mogelijk extra versterkt door de bloedmaan die er scheen rond 8 april, en er daardoor meer concurrentie was van de lampen boven de vallen. Zagen we de piek aan voorjaarsuilen om die reden twee weken eerder? Of kwam dit door het milde weer in februari? We weten het (nog) niet.

Figuur I. Gemiddeld aantal waargenomen individuen in de vallen binnen het meetnet nachtvinders. De lichte lijn geeft het gemiddelde per week weer van 2020 en de donkere lijn het gemiddelde per week over de periode 2013 tot en met 2019.

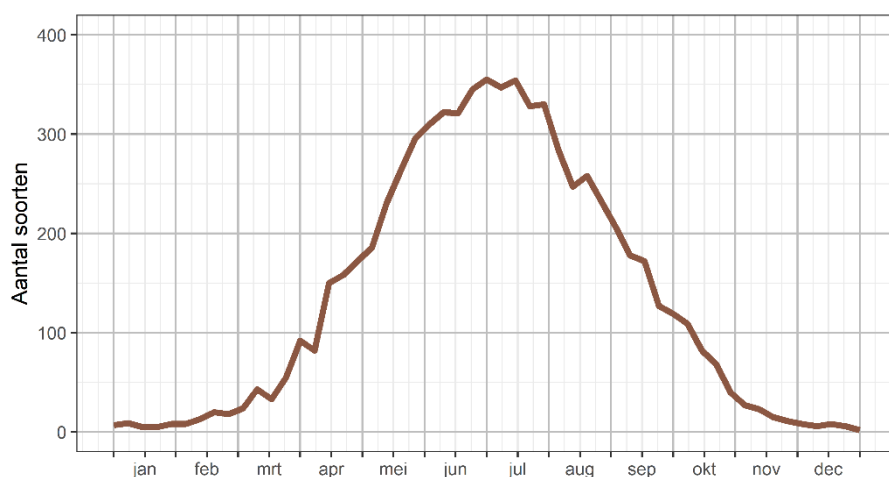
Naast de opvallende piek van de voorjaarsuilen zien we op figuur I ook twee dipjes in de piek in de zomermaanden. Een verklaring hiervoor hebben wij nog niet. Het opvallende is dat de figuur, inclusief de dipjes, overeenkomt met de gegevens uit het Engelse nachtvlindermeetnet (garden moth scheme) op figuur II. Wanneer de Nederlandse en Engelse grafieken met elkaar worden vergeleken dan hebben wij ook geluk met de relatief hoge aantallen vlinders in het voorjaar ten opzichte van de zomer.

Figuur II. Som van het aantal exemplaren nachtvinders binnen het Engelse nachtvindermeetnet. De pieken en dalen komen grotendeels overeen met de gegevens van ons nachtvindermeetnet. Bron: Garden Moth scheme UK

Beste nachtvindermaanden

Naast het aantal individuen is op figuur III het totaal aantal waargenomen soorten nachtvinders per week in het nachtvindermeetnet weergegeven. Daar zien we een veel meer geleidelijke piek met de hoogtijdagen op de overgang tussen juni en juli in. Op deze grafiek zijn we de piek van de voorjaarsvliegen nauwelijks meer terug. Dat wilt zeggen dat er in het voorjaar nog niet veel soorten vliegen, maar dat de soorten die dan vliegen in grote aantallen worden waargenomen. Dat zien we ook bij het [terugblik op 2019](#). De voorjaarsvliegen zijn in verhouding altijd erg talrijk.

Figuur III. Totaal aantal waargenomen soorten macronachtvlinders, en de buxusmot binnen het meetnet nachtvinders over de periode 2013 tot en met 20 april 2020.

Bijzondere waarnemingen dit voorjaar

Er zijn dit jaar al 177 meetpunten geteld. In totaal hebben wij daarmee al 98 verschillende soorten op naam gebracht. Van de kleine voorjaarsuil (*Orthosia cruda*) zijn met >4000 exemplaren tot nu toe de meeste exemplaren doorgegeven. Maar bij deze 98 soorten zaten ook al enkele bijzondere soorten. Zo is er in Eys, Zuid-Limburg een fruitboomdwergspanner (*Eupithecia insigniata*) waargenomen, op Zeeuws Vlaanderen een geelbruine houtuil (*Lithophane socia*), in Goedereede, net als vorig jaar, een getekende rozenspanner (*Anticlea derivata*) maar ook een ligusterblokspanner (*Trichopteryx polycommata*). In zowel Limburg als Overijssel een gevlamde vlinder (*Endromis versicolora*) en verspreid over het land, voornamelijk op de kleigronden, populierenvoorjaarsuilen (*Orthosia populeti*).

Export naar waarneming.nl

De export naar waarneming.nl werkt weer en de waarnemingen worden niet meer uitgeleverd naar het midden van het kilometerhok maar exact naar de doorgegeven coördinaten.

Sociale Media

Zelf wat leuks gezien? Deel het op de sociale media.
Facebookgroep Nachtvlindermonitoring

Veel plezier!

Jurriën van Deijk en José Kok

Het voorjaar van 2020 zijn er maar liefst twee gevlamde vlinders waargenomen binnen het meetnet. Op de foto een paartje met links de vrouw en rechts de man.

Er is nu ook kans om de eikentandvlinder aan te treffen. De val moet dan wel in de buurt van eiken staan.

Bijlage I Op zoek naar de bruingemarmerde schildwants

Karin Winkler - karin.winkler@wur.nl

Wij willen graag jullie hulp inschakelen bij het opsporen van de bruingemarmerde schildwants (*Halyomorpha halys*). In 2018 is deze invasieve soort voor het eerst in Nederland gevonden. In Italië zorgt de wants voor grote schade in de fruitteelt. Bij Wageningen Research gaan wij onderzoeken in hoeverre de wants ook in Nederland een probleem kan worden.

Een onderdeel van het onderzoek is het in kaart brengen van de verspreiding en de fenologie (wanneer is de soort te vinden). De ervaring leert dat de meeste vondsten aan het begin van een invasie dicht bij treinstations of op industrieterreinen in stedelijke omgeving gedaan worden. De soort kan nu waarschijnlijk al worden aangetroffen, maar de hoogste aantallen worden in het najaar verwacht. Dan gaan de wantsen op zoek naar overwinteringsplekken en worden daarbij ook aangetroffen in huizen of schuren. In Amerika zijn wantsen ook bij relatief lage dichtheden waargenomen door het plaatsen van blacklight lichtvallen. Wij zijn benieuwd, of er in jullie vallen, die gericht zijn op het vangen van nachtvinders, ook de nieuwe bruingemarmerde schildwants gevangen wordt.

Kenmerken van de bruingemarmerde schildwants

- 1 Zwartwit gestreepte antennes, wit zowel aan het eind van het vierde als ook aan het begin van het vijfde element
- 2 5 gele punten op het pronotum
- 3 Benen zwart-wit
- 4 Membraanvleugels hebben langwerpige zwarte vlekken
- 5 Achterlijf zwart-wit gezoomd

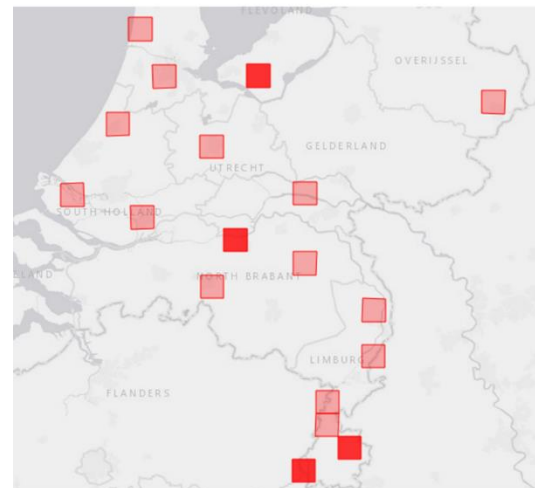
De soort lijkt op de veel algemenere grauwe schildwants. Voor meer kenmerken en verschil met deze inheemse soort zie [deze website](#).

Wat wordt van jullie gevraagd?

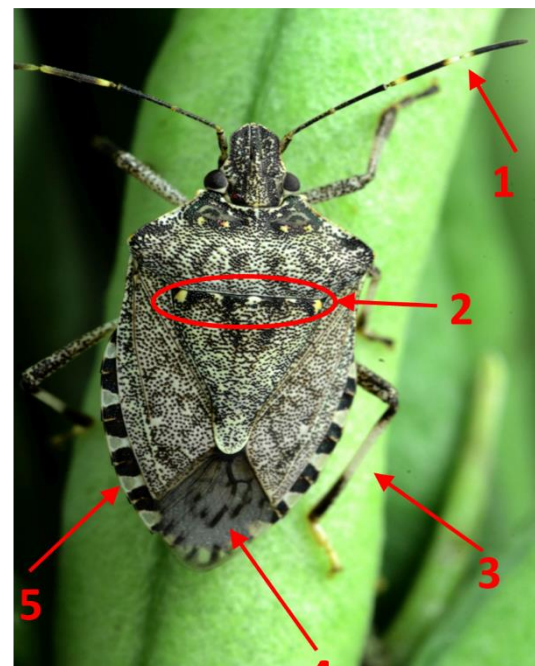
Let bij de controle van de vallen op de aanwezigheid van schildwantsen. De volwassen dieren zijn met een lengte van ca 1 cm relatief groot. Zit er een bruingemarmerde schildwants in de val? Dan graag een foto maken en opsturen naar karin.winkler@wur.nl en de wants(en) in een potje in de diepvries bewaren. Van label voorzien met datum en locatie.

Wetenswaardigheden op een rij

- Van oorsprong uit Azië
- Meer dan 300 waardplanten. Voorkeur gaat uit naar o.a. lijsterbes, trompetboom, hemelboom, laurierkers, robinia, mahonie, cotoneaster, blazenstruik
- In 2018 voor het eerst in Nederland gevonden, in 2019 sterk toegenomen.
- In juli 2019 voor het eerst ook jonge wantsen gevonden. De bruingemarmerde schildwants kan zich dus in Nederland voortplanten!
- In Zwitserland en Italië in grote aantallen aanwezig, hier grote schade in fruitteelt
- Verspreiding van volwassen wantsen door zelfstandig vliegen en liftend met goederenverkeer.

Waarnemingen van de bruingemarmerde schildwants in Nederland in 2018 en 2019 (bron: waarneming.nl).

Afbeelding 1: Kenmerken van *H. halys*